

Het vuurstenen beeldje van Sint Geertruid, een vuursteenknol of een vrouwelijke figurine?

Over de vinder en de vondst. Begin 90er jaren loopt Marius Meulenberg - civiel ingenieur en werkzaam bij de mijnen in Zuid-Limburg - in zijn vrije tijd over akkers in Zuid-Limburg en België. Hij is op zoek naar prehistorische voorwerpen en vindt er vele. Op een goede dag loopt hij ook op een akker bij Sint Geertruid in Limburg en vindt een kleine vrouwelijke figurine, een beeldje, in vaktermen noemt men haar een 'vuursteenknol'.

In de heuvels van het Savelsbos zit veel vuursteen. Al in de **Oude Steentijd** wordt hier vuursteen gewonnen. De kaart hierboven toont een vuursteenmijn in de buurt van Sint Geertruid uit de **Nieuwe Steentijd** 3950-3650 BC. Vuursteen of silex of flint of keisteen is een gesteente dat vaak in klompen in de kalksteen wordt aangetroffen. Men maakt er in de Oude Steentijd schrapers, bijlen, stekers en figurines van. Het is in de Oude én Nieuwe Steentijd een zeer gewild materiaal omdat het scherp is en als mes gebruikt kan worden.

Vuursteenvondsten uit de Oude Steentijd uit de heuvels bij de Kaap uit de collectie van Huub Spronck.

Vuursteen uit de tijd van de lineaire bandkeramiek te Geleen, 5500=4900 v. Chr.

De Bandkeramiekers. Op de heuvels van het Savelsbos wordt zoals gezegd ook in de Nieuwe Steentijd vuursteen gewonnen. Het is de tijd van de oudste landbouwcultuur van Lineaire Bandcultuur of LBK-cultuur (5500-4900 BC).¹ Men wint vuursteen in de heuvels van het Savelsbos. De LBK-cultuur heeft zich vanuit Oost-Europa via de strook lössgrond vanuit het oosten naar het westen verplaatst. Deze cultuur heeft zich vanuit de monding van de Donau naar het westen verplaatst. De mensen van deze cultuur bereiken de rivieren de Rijn en de Maas en verspreiden zich ook in België en Zuid-Limburg.² Kenmerkend zijn de grootfamiliehuizen en de aardewerkenpotten met V-vormige graveringen.

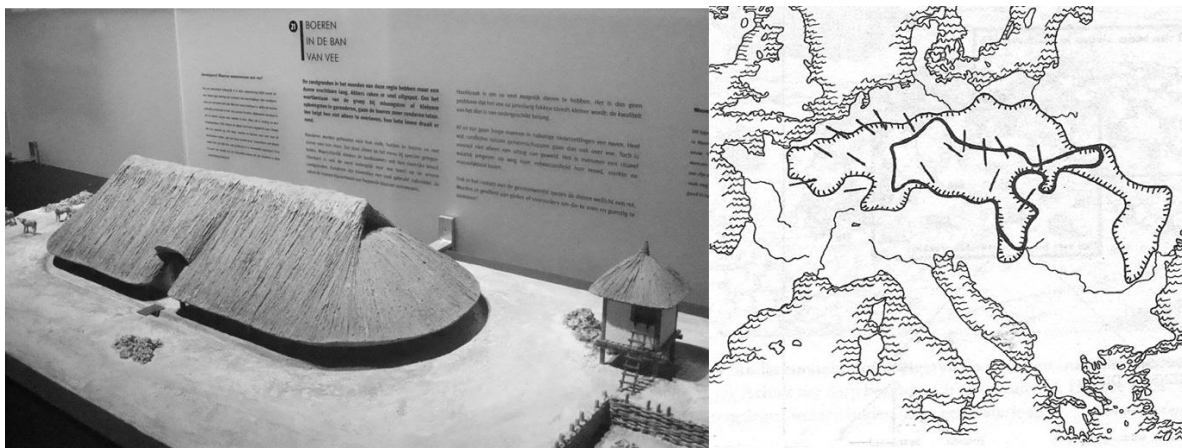

Aardewerken pot uit de LBK-cultuur met drie V-lijnen;

Eigen foto uit het Gallo-Romeinmuseum te Tongeren. Uit: De Drie Dames uit Duitsland, Den Haag, 2015, p. 36

De kaarten tonen – via de lössgordel – de uitbreiding van de LBK-cultuur afkomstig uit Anatolië en Oost-Europa naar het westen toe, tot in Belgisch en Nederlands-Limburg. Eigen Foto genomen in Natuurhistorisch Museum te Wenen, 2018.

Links: foto van grootfamiliehuis uit de LBK-cultuur genomen in het Romeins Museum te Tongeren. Afbeelding is opgenomen in mijn boek *De Drie dames uit Duitsland*, p. 36

Rechts: de verspreiding van de grootfamiliehuizen van oost naar west tot in Zuid-Limburg. Uit *De Drie dames uit Duitsland*, p. 36 met verw. naar het boek van Johan Beyens, *De Graangodin*.

De Bandkeramiekers in Limburg. Mogelijk hoort deze vuurstenen vrouwelijke figurine bij de onderwereld-ervaringen van de Bandkeramiekers uit het vroege Neolithicum (5500-4900 BC). Dat zijn de mensen van de oudste landbouwcultuur in ons land. Op hun keramiek zie je veel V-vormige inkervingen net als op het beeldje. Deze Bandkeramiekers winnen in de Nieuwe Steentijd op de heuvelachtige hellingen van het Savelsbos vuursteen dat daar in de bodem zit. Pas later in de Midden-Nieuwe-Steentijd gaat men hier over tot mijnbouw in vuursteenmijnen (3950-3650 BC).³

De Kaap bij Sint Geertruid. Marius Meulenberg schrijft op zijn website: 'De Kaap is een bijzondere plek door de aanwezigheid van vuursteen en omdat hier karstverschijnselen zoals geologische orgelpijpen voorkomen'. Een geologisch orgelpijp is een oplossingsgat dat ontstaat in de krijtlaag door de uitspoeling van het regenwater. Marius heeft tijdens het zoeken naar voorwerpen op de rand van het plateau van Gronsvelt een orgelpijp gezien. Hij liep daar vaker maar toen was er niets te zien, zo schrijft hij. Maar nu is er ineens een heel diep rond gat. Voor de Bandkeramiekers moet zo'n plots zichtbare orgelpijp een toegang tot de onderwereld betekend hebben. Zij brengen offers op plaatsen waar men de aanwezigheid van een onderaardse vruchtbaarheidsgodin veronderstelt. Mogelijk is de Kaap zo'n plaats geweest en vinden hier tijdens de LBK-periode rituelen plaats waarbij het beeldje een rol speelt.

Geen vuursteenknol maar een vogelgodin. Het beeldje van Sint Geertruid is op een akker gevonden, dicht in de buurt van vuursteenmijnen en bij de zogenaamde orgelpijpen die zich als natuurlijke tunnels diep de aarde in bewegen. Het is van vuursteen, in die tijd een belangrijk en gewild duurzaam materiaal. Archeologen spreken van een 'vuursteenknol'. Dat ziet Marius Meulenberg anders. Hij ziet een beeldje met een hoogte van 6.5 cm. De groeven in het beeld lijken hem opzettelijk gemaakt.⁴ Hij ziet twee V-lijnen en een tri-lijn. Tussen 2007 en 2013 doet hij onderzoek en komt tot de conclusie dat op de 'knol' acht groeven staan die aantoonbaar gravingen zijn. Zijn onderzoek brengt hem tot het inzicht dat het om een bezield beeld gaat, een godin, een vogelgodin.⁵ Waarom? Op Bandkeramisch aardewerk uit Zuid-Limburg komen V-s en trilijnen voor. En dat komt terug op het beeldje. De V-symbolen en de tri-lijn op het beeldje zijn in zijn visie een aanwijzing dat men het beeldje bezield achtte.

Annine van der Meer,
©anninevandermeer

---

¹ Wikipedia meldt dat in Zuid-Limburg tussen 3950 v.Chr. en 2650 v.Chr. vuursteen is gedolven, maar het moet eerder gebeurd zijn.

² *The Language of MA*, 127.

³ Bij Wikipedia onder vuursteen: Tussen [Rijckholt](#) en [Sint Geertruid](#) in Nederlands Limburg bevinden zich in het [Savelsbos](#) ook [vuursteenmijnen](#) waar tussen [3950 v.Chr.](#) en [2650 v.Chr.](#) vuursteen is gedolven. Deze vuurstenen werden gebruikt om wapens en gebruiksvoorwerpen van te maken. Het is het oudste bekende voorbeeld van [mijnbouw](#) in Nederland.

⁴ www.beeldjesgeertruid.nl en www.ateliermeulenberg.nl

⁵ Marius Meulenberg, *Ontcijfering van het een belangrijk deel van het Vincaschrift en de Bandkeramische schrifttekens*, ISBN 2112345678900, januari 2019, 53; www.beeldjesgeertruid.nl of www.ateliermeulenberg.nl (uitgave in eigen beheer, Book on Demand).